

ระบบการสอนสังคมศึกษาเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Social studies teaching system to achieve academic achievement

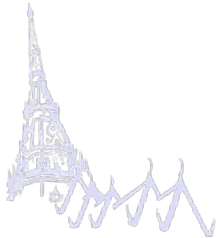
พระมหาศุภฤกษ์ สิวันคำ

Phramaha Supharoek Siwankham

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: suparerk1935@gmail.com

Received June 18, 2024; Revised June 26, 2024; Accepted June 30, 2024

บทคัดย่อ

ระบบการสอนสังคมศึกษาเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการนำเอาวิธีระบบหรือการจัดระบบมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งทำให้สามารถจัดการและวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการสอนนี้ประกอบด้วยสามส่วนหลัก คือ ข้อมูลที่ป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ข้อมูลที่ป้อนอาจประกอบด้วยทรัพยากรทางการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน สื่อการสอน และข้อมูลของนักเรียน ขณะที่กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนการสอนและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และผลผลิต คือ ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน องค์ประกอบย่อย ๆ ของระบบการสอนประกอบด้วยหลายระบบย่อย เช่น ระบบครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการวางแผนการสอนและการประเมินผล ระบบนักเรียนที่เป็นผู้รับข้อมูลและปฏิบัติตามคำสอน ระบบสื่อการสอนที่มีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลและกระตุ้นการเรียนรู้ และระบบการเลือกและการใช้สื่อการสอนหรือแหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีหน่วยย่อยอื่น ๆ ที่สามารถทำงานอย่างอิสระแต่ต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อย ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ หากมีการเปลี่ยนแปลงในหน่วยย่อยใด ๆ จะส่งผลกระทบต่อหน่วยย่อยอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ต้องมีการประสานงานและการปรับตัวเพื่อให้ทุกหน่วยย่อยทำงานอย่างสอดคล้องกัน การวางแผนและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ระบบการสอนสังคมศึกษานี้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามที่คาดหวัง

คำสำคัญ: ระบบการสอน; สังคมศึกษา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The social studies teaching system to achieve academic achievement was the adoption of a systematic or organized some method for teaching and learning. This made it

possible to efficiently manage and analyze the various details. This teaching system consists of three main parts: Input, Process, and Output. The Input may include the teaching resources such as textbooks, teaching materials, and student data. The Process refers to the teaching and learning steps that occur in the classroom and the product is the learning outcome.

The components of the teaching system consist of several subsystems, such as the teacher system that is responsible for lesson planning and evaluation. A system for students who receive information and follow the teachings. A teaching media system has a role in presenting information and stimulating learning and the system for selecting and using teaching media or learning resources that made the teaching and learning more effective.

In addition, there are other subunits that can work independently, but must work together to get the best results. The interaction between these smaller units is also important. If there is a change in any subunit, it will affect other subunits as well. Therefore, there must be coordination and an adjustment so that all subunits work harmoniously. The continuous planning and evaluation will help these social studies teaching system achieving its expected successful results.

Keywords: Teaching system; Social studies; Academic achievement

บทนำ

สังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Society) ปัจจุบัน ความรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ความเข้มแข็งของทรัพยากรทางปัญญาทำให้เกิดความได้เปรียบในหลายด้าน แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำหรับการเตรียมคนและสังคมให้มีความพร้อมในทุกมิติ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุดควรเป็นการศึกษาที่พัฒนาคนในลักษณะองค์รวม โดยเฉพาะในยุคที่ความรู้ คือ อำนาจ การสามารถใช้ข้อมูลข่าวสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องมีการปรับข้อมูลข่าวสารให้อยู่ในรูปขององค์ความรู้และนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (สุดาพร ลักษณะนิยานวิน, 2550)

การศึกษาต้องทำให้เด็กไทยคิดเป็น โดยเน้นการคิดวิเคราะห์ คิดเชิงโครงสร้าง คิดรวบยอด และคิดเพื่อสังคม รวมทั้งสามารถร่วมกันทำงานเป็นทีม ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนจึงควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกฝนกระบวนการคิด กระบวนการประชาธิปไตย และฝึกฝนคุณธรรมและจริยธรรม การจัดการศึกษาด้านสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผล คิดสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม การนำความรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขโดยใช้เทคนิควิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์นำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมได้อย่างมีความสุข

กลุ่มวิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตในสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งสามารถนำความรู้และความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา รวมถึงการเป็นพลเมืองดีของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับโลก

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า สารการเรียนรู้สังคมสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องเป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความคิดและความสามารถต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความคิด สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนเป็นเรื่องที่มีการศึกษาและอธิบายโดยนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งแต่ละท่านมีมุมมองและการให้ความหมายที่สะท้อนถึงประเด็นสำคัญและลักษณะเฉพาะของระบบการสอนในมุมมองของตนเอง

ความหมายของระบบ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) ได้กล่าวถึงความหมายของ “ระบบ” ไว้ว่า ระบบ หมายถึง ผลรวมของหน่วยย่อยซึ่งทำงานเป็นอิสระจากกัน แต่มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ทศนา แคมมณี (2547) ได้ให้ความหมายของระบบการสอน คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่า มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของระบบนั้น ๆ

วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2554) ระบบ หมายถึง องค์ประกอบหลายองค์ประกอบมารวมกันเป็นโครงสร้างที่มีความแน่นอน มีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบอย่างเป็นระเบียบระบบ แต่ละองค์ประกอบมีการทำงานที่เป็นอิสระแต่มีปฏิสัมพันธ์กันเกี่ยวเนื่องต่อกัน

วิทยา คูวิรัตน์ (2540) ได้ให้ความหมายของระบบ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยขึ้นต่อกันและกัน ความเป็นหนึ่งเดียวกันมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ นั้น จะรวมกันเป็นระบบ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

สจัต อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รวมกันและต่างทำหน้าที่ของตนอย่างมีระเบียบเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้

Gerlach & Ely (1974) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง การจัดชั้นเรียนเหมาะสำหรับนำมาตรวจสอบการวางแผนการสอน เพราะระบบได้แสดงให้เห็นระบบการเรียนการสอนทั้งหมด

Kibler (1974) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน ที่ต้องมีความครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา (Cognitive domain) ด้านเจตคติ (Affective domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain)

Kemp (1985) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง รูปแบบที่เป็นอิสระ ที่มีความสัมพันธ์กัน และไม่เป็นเส้นตรง

สรุปได้ว่า ระบบการสอนเป็นการรวมกันขององค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกันและมีเป้าหมายร่วมกันในการทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความสำคัญของระบบการสอน

สจัต อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบการสอนว่า เป็นสิ่งที่ช่วยครูผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการสอน และประการที่สำคัญ คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติไปในแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการสอนควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน ระบบการสอนควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ หลักการพื้นฐานเป็นส่วนประกอบ ซึ่งระบบการสอนหนึ่งอาจมีเพียงแนวคิดเดียว หรืออาจจะมีหลายแนวคิด (Multidisciplinary) แนวคิดและหลักการพื้นฐานเหล่านี้จะใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการเลือกกำหนดและจัดระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน

2. มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันตลอดระบบการสอน เป็นหน้าที่ของผู้ออกแบบการสอนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ความละเอียดรอบคอบและคิดวิเคราะห์ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะสาขา จะต้องเลือกให้เหมาะสม คือ มีความสัมพันธ์และส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันเป็นลำดับ กับแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานนอกจากนี้ระบบการสอนควรมีลักษณะของการให้ความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมดร่วมกัน กล่าวคือ ในระบบการสอนหนึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์กัน และร่วมกันส่งผลต่อผู้เรียนกล่าวได้ว่า ระบบการสอนนั้นเป็นระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

3. มีการพัฒนาหรือออกแบบอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ประกอบ กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องนำแผนการจัดองค์ประกอบไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และรับรองผลที่เกิดกับผู้เรียนว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ จึงจะยอมรับว่า การจัดองค์ประกอบนี้เป็นระบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

4. มีผลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งเฉพาะเจาะจงและทั่วไปซึ่ง ระบบการสอนแต่ละระบบจะส่งผลต่อผู้เรียนต่างกันออกไปตามแนวคิดและหลักการของระบบการสอนนั้น ดังนั้นก่อนที่จะนำระบบการสอนไปใช้ควรพิจารณาความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการ มิฉะนั้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจจะไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. มีแนวทางการนำไปใช้ ระบบการสอนจะต้องมีการกำหนดแนวทางการนำไปใช้อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกกับครูผู้สอนในการนำไปปฏิบัติ เช่น การเตรียมของครูผู้สอน บทบาทของครูผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เป็นต้น จะช่วยให้มองเห็นภาพและสามารถปฏิบัติได้ง่ายส่งผลให้การสอนตามรูปแบบมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามที่ต้องการมากขึ้น

สรุปได้ว่า ระบบการสอนมีความสำคัญอย่างมากในการช่วยครูผู้สอนในการดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น รวมถึงลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการสอน ไม่เพียงแต่ช่วยครูเท่านั้น ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียนไปในทิศทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ระบบการสอนยังต้องมีผลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน และมีแนวทางการนำไปใช้อย่างชัดเจน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของระบบ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) กล่าวว่า การจัดระบบประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้วย (1) ขั้นสำรวจข้อมูลที่ใส่เข้าไป (Input) (2) ขั้นดำเนินการ (Process) (3) ขั้นผลลัพธ์ (Output) (4) ขั้นผลย้อนกลับ (Feedback)

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ระบบการทำงานใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วนที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่

1. ข้อมูลสู่ระบบ (Input) เป็นการกำหนดปัญหา ตั้งวัตถุประสงค์ ป้อนวัตถุดิบ หรือรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ก่อนที่จะดำเนินงาน
2. กระบวนการ (Process) เป็นการจัดการกระทำกับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ป้อนเข้ามาเพื่อให้ดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์
3. ผลลัพธ์ (Output) เป็นผลที่ได้ออกมาภายหลังการดำเนินงานในขั้นของกระบวนการสิ้นสุดลง
4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่ประเมินนั้นมาพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องอะไรบ้าง เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ นั้น ให้สามารถใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของระบบถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการกับข้อมูลและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดระบบนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นข้อมูลที่ป้อนเข้าไป (Input) ขั้นดำเนินการ (Process) ขั้นผลลัพธ์ (Output) และขั้นผลย้อนกลับ (Feedback)

แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดี ถือเป็นการนำแนวคิด วิธีการ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตามแนวทางของหลักสูตรกำหนด โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ซึ่งต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบสำคัญ (ชัยชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเลื่อนแก้ว, 2560) ได้แก่

1. บรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ครูควรพัฒนา และจัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีอย่างหนึ่งของการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบ

2. การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้ ทุกเวลา ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบ ซึ่งการสอนในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้กระบวนการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่การเรียนแบบมีครูสอน เพราะครูผู้สอน เป็นได้เพียงปัจจัยหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น

3. ผลของการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนสามารถนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติจริงในชีวิตได้ ดังนั้น สิ่งที่ดีให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สร้างความรู้ และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเน้นว่า สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างแท้จริง

4. การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดการปฏิบัติจริง ด้วยการสัมผัสและสัมพันธ์โดยผู้เรียนเอง คือ ผู้เรียน ควรจะได้มีโอกาสสัมผัสของจริง สถานการณ์จำลอง การได้ทดลองทำ การได้ร่วมในกระบวนการกลุ่ม จะทำให้ ผู้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคม และการแก้ปัญหาของชีวิตได้อย่างมีสติและใช้ปัญญา กล่าวคือ การจัดการ เรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner centered) ของการพัฒนา ควบคู่กับดำเนินกิจกรรม การพัฒนาตนเองให้ เต็มศักยภาพโดยครูเป็นผู้จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบท ที่มีอยู่อย่างมากมายหลายสาขา มีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น จะนำเอาทรัพยากร อันมีค่าของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของท้องถิ่นชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ด้านอาชีพเกษตรกรรม ดนตรี วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรักผูกพัน กับท้องถิ่น รวมทั้งใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพด้วย

6. การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ใช่อยู่ที่การสอนและระยะเวลาที่ยาวนาน แต่แก่นแท้ของการเรียน อยู่อยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นกระบวนการที่จัดให้ ผู้เรียนได้รู้ จากการเรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้รูปแบบและเทคนิควิธีที่หลากหลาย

สรุปได้ว่า แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ครู และผู้ดูแลการศึกษาควรพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ ประการแรก บรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญ เพราะสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

และมีความศรัทธาในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมสามารถทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อม การส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและให้คำแนะนำมากกว่าการเป็นผู้สอนอย่างเดียว ประการที่สาม การเรียนรู้ที่ดีควรเน้นการปฏิบัติจริง ผู้เรียนควรได้สัมผัสและทดลองทำด้วยตนเอง การให้ออกาสผู้เรียนได้สัมผัสสถานการณ์จริงหรือจำลองจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำได้ดียิ่งขึ้น ประการที่สี่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพได้ ประการสุดท้าย การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแคในห้องเรียนหรือระยะเวลาที่กำหนด การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการใช้เทคนิควิธีที่หลากหลายจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น

หลักการเรียนรู้ที่สำคัญ

การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการหลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ (System approach) ภายใต้การนำองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนมากรวมกัน ให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์ อันจะนำไปสู่จนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยทั่วไปองค์ประกอบที่สำคัญของวิธีการเชิงระบบจะมีอยู่ 3 ส่วน (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2561) คือ

1. Input: ปัจจัยหรือสิ่งนำเข้า ได้แก่ ความรู้และกระบวนการเรียนการสอนที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียน
2. Process: กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการที่ผู้เรียนนำความรู้จาก Input ไปขยายผลหรือทดลองใช้กับชีวิตจริง
3. Output: ผลผลิตหรือผลสำเร็จขั้นสุดท้ายตามที่คาดหวัง คือ ผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการนำความรู้ไปขยายผลหรือทดลองกับชีวิตจริงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของวิธีการเชิงระบบ ของระบบการเรียนการสอน สรุปได้ว่า มีองค์ประกอบที่เป็นตัวป้อน กระบวนการ และ ผลผลิต ดังนี้

- 1) ตัวป้อน ได้แก่ ครู หรือ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ วัสดุอุปกรณ์
- 2) กระบวนการ ได้แก่ การดำเนินการสอน การตรวจสอบความรู้พื้นฐาน การสร้างความพร้อมในการเรียน การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ
- 3) ผลผลิต ได้แก่ ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

การพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ (System approach) คือ การจัดองค์ประกอบที่เป็นกิจกรรมสำคัญของการเรียนการสอนไว้ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้รูปแบบของการพัฒนา

กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชิงระบบ ได้กำหนดองค์ประกอบที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องสัมพันธ์กันไว้ 8 ขั้นตอน (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2561) คือ

- ขั้นที่ 1 ค้นหาปัญหา (แท้) คือ ปัญหาที่มาจากเหตุ
- ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการ (ที่เป็นรูปธรรม)
- ขั้นที่ 3 กำหนดจุดประสงค์ (ที่ปฏิบัติได้)
- ขั้นที่ 4 กำหนดหัวข้อเนื้อหา (ที่เป็นรูปธรรม)
- ขั้นที่ 5 กำหนดกระบวนการเรียนการสอน เทคนิค สื่อ และเวลาที่ครอบคลุม I-P-O
- ขั้นที่ 6 การตรวจสอบประสิทธิภาพเบื้องต้น
- ขั้นที่ 7 การสอน
- ขั้นที่ 8 การประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่ดีได้ โดยการนำแนวคิดและวิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีตามแนวทางของหลักสูตร การเรียนรู้ที่ดีต้องมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล บรรยายากหรือสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ครูต้องพัฒนาให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความศรัทธาในการเรียนรู้ การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อม การสอนในยุคปัจจุบันควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนควรเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น ผลของการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตได้ การเรียนรู้ที่ดีควรให้ผู้เรียนได้สัมผัสและปฏิบัติจริง รวมถึงได้ทดลองทำและร่วมกิจกรรมกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและรักท้องถิ่นของตน สุดท้าย การจัดการเรียนการสอนควรช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้รูปแบบและเทคนิควิธีที่หลากหลาย

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (Learner centered)

การเรียนรู้สำคัญที่สุดเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ตรงกับความรู้และตรงตามระดับความสามารถ (Self-paced learning) หรือเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน หรือทำกิจกรรมในสิ่งที่ตรงกับสภาพปัญหาของตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้กับชีวิตของตนเอง เน้นกระบวนการและกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกระบวนการกลุ่ม และการศึกษาดด้วยตัวเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดจึงเป็นการเรียนการสอนที่ยึดถือผู้เรียนเป็นหลัก ครูเป็นผู้ร่วมวางแผน และเป็นผู้ให้คำแนะนำในฐานะผู้มีความรู้ และประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเท่านั้น แต่การวางแผนการเรียนการสอนที่ดีนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด โดยสามารถสรุปขั้นตอน (เกรียงศักดิ์ พลอยแสง, 2561) ได้ดังนี้

1. ครูศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
2. ผู้เรียนและครูร่วมกันวางแผนในเรื่องที่จะเรียน

3. ผู้เรียนทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนรู้ก่อนเริ่มกิจกรรมการสอนเสมอ
 4. ผู้เรียนและครูร่วมกันกำหนดเนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนรวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้
 5. ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยกิจกรรมที่จัดควรมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 6. ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง จากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- สรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (Learner-centered learning) เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ตามความรู้และระดับความสามารถของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนหรือทำกิจกรรมที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเรียนรู้แบบนี้ยังเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนี้จึงเป็นการเรียนการสอนที่ยึดถือผู้เรียนเป็นหลัก ครูมีบทบาทในการร่วมวางแผนและให้คำแนะนำในฐานะผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning)

หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาจากความเชื่อที่ว่า การเรียนของคนเราเป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยมีครูช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างความรู้มากกว่าถ่ายทอดจากครูสู่ผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการสร้างความรู้จึงต้องอ้างอิงประสบการณ์ ผู้เรียนเป็น การเรียนที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำ (Learning is doing) อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การกระทำใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงเน้น ในลักษณะทางสังคมของการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูทำให้เกิดการขยายผลของเครือข่ายความรู้ที่ โดยอาศัย การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ความรู้ การ จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยเคารพศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์ การเสริมสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกคน การส่งเสริมการเรียนการสอนให้ทุกคนอยากรู้ อยากเห็นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสภาพจริง อันมีผลการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ ซึ่งหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะและความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการนี้มีหลายข้อที่สำคัญ (อังคณา อ่อนธานี, 2562) ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน: การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเน้นการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่มาปรับใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. การเรียน คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน (Active learning) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเน้นการทำกิจกรรมที่ท้าทาย

และต้องใช้การคิดวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะได้มีโอกาสทดลองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความลึกซึ้งและยั่งยืน

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างครูกับผู้เรียน: การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กัน รวมถึงได้รับข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากครู ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มไปด้วยความร่วมมือ

4. ปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการขยายผลของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างเครือข่ายความรู้และขยายผลความรู้ที่มีอยู่ไปยังผู้อื่น ทำให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน แต่สามารถขยายไปยังชุมชนและสังคมได้

5. มีการสื่อสารหลายทาง เช่น การพูดหรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้: การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะการพูด การฟัง การเขียน และการอ่าน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสังเคราะห์ความรู้

หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active learning) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความลึกซึ้ง

ลักษณะการสอนที่ดี

สมจิน เปียโคสูง และธรา อังสกุล (2554) ได้กล่าวว่า การสอนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนด้วยการกระทำ การได้ลงมือทำจริง ให้ประสบการณ์ที่มีความหมาย

2. มีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. มีการตอบสนองความต้องการของนักเรียน เรียนด้วยความสุข ความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

4. มีการสอนในลักษณะการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร

5. มีการใช้สื่อประกอบการสอน เช่น เครื่องมือทางเทคโนโลยี เพื่อดึงดูดความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

6. มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสนุกสนาน ได้ลงมือปฏิบัติจริง และดูผลการปฏิบัติของตนเอง

7. มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ ด้วยการซักถาม หรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เด็กคิดหาเหตุผลเปรียบเทียบ และพิจารณาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ

8. มีการส่งเสริมความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการคิดทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ดี มีประโยชน์ไม่เลียนแบบใคร ส่งเสริมกิจกรรมสุนทรีภาพ ร้อยกรอง วาดภาพ และแสดงละคร

9. มีการใช้การจูงใจ ในระหว่างเรียน เช่น รางวัล การชมเชย คะแนนแข่งขัน เครื่องเชิดชูเกียรติ การลงโทษ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนและทำกิจกรรม

10. มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยกย่องความคิดเห็นที่ดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับครู

11. มีการสร้างความสนใจก่อนลงมือทำการสอนเสมอ

12. มีการประเมินผลตลอดเวลา โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ เพื่อให้แน่ใจว่า การสอนของครูตรงตามจุดประสงค์มากที่สุด

สรุปได้ว่า การสอนที่ดีนั้นมีลักษณะหลากหลายที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในลักษณะที่สำคัญ คือ การส่งเสริมนักเรียนให้เรียนรู้ผ่านการกระทำจริง การได้ลงมือทำจะทำให้ประสบการณ์ที่มีความหมายและช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ การทำงานเป็นกลุ่มยังเป็นวิธีที่ดีในการให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ที่จะยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม การทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกและน่าสนใจจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน นอกจากนี้ การสอนควรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงและความสำคัญของแต่ละวิชา การใช้สื่อประกอบการสอน เช่น เครื่องมือทางเทคโนโลยี ก็เป็นอีกวิธีที่ช่วยดึงดูดความสนใจและทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องง่ายขึ้น การส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นอีกหนึ่งลักษณะที่สำคัญ การให้โอกาสนักเรียนได้คิดและทำสิ่งใหม่ ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ การใช้การจูงใจต่าง ๆ เช่น รางวัลหรือการชมเชย จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนและทำกิจกรรม การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนยังส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย และสุดท้าย การประเมินผลตลอดเวลาโดยวิธีการต่าง ๆ จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนได้ตามจุดประสงค์และความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การสอนสังคมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง การสอนสังคมศึกษาไม่เพียงแต่ทำให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องนี้ แต่ยังช่วยให้พวกเขามีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไม่ควรเน้นเพียงการท่องจำข้อมูล แต่ควรเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ การตั้งคำถาม และการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

หนึ่งในวิธีการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ คือ การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ เอกสารภาพ และกิจกรรมกลุ่ม การใช้สื่อเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรือปัญหาสังคมที่กำลังเกิดขึ้นจะช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับ

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ การประเมินผลไม่ควรเป็นเพียงการทดสอบคะแนน แต่ควรประกอบด้วยการสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การทำงานกลุ่ม และการนำเสนองาน การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสดัดแปลงและพัฒนาตนเอง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้จะช่วยให้เขามีทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการฝึกหัดครู. (2520). รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมตำรวจ.
- เกรียงศักดิ์ พลอยแสง. (2561). การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จันทร์ชัย อธิเกียรติ และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2560). การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567, จาก http://regis.skru.ac.th/RegisWeb/webpage/addnews/data/2017-07-24_078.pdf.
- ชนาธิป พรกุล. (2561). กระบวนการสร้างความรู้ของครู กรณีการสอนบูรณาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2532). ระบบสื่อการสอน, ในชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2545). การวางแผนการสอนและเขียนแผนการสอน, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2561). แนวคิดการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับแนวคิดตามทฤษฎีเชิงระบบ เป็นความสอดคล้องกันที่ลงตัว. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(2), 95-104.

- ทศนา แคมมณี. 2547. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. 2554. การจัดระบบและการออกแบบระบบทางการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา คูวิรัตน์. 2540. การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศจีประภา ธิมา, บังอร เสรีรัตน์ และอารีวรรณ เอี่ยมสะอาด. (2562). การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 9(1), 204-211.
- สังต์ อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สมจิน เปียโคสูง, และธรา อังสกุล. (2554). คุณลักษณะการสอนที่ดีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: มุมมองของอาจารย์และนักศึกษา. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 5(2), 109-130.
- สุตาพร ลักษณะนิวิน. (2550). แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสังคมฐานความรู้. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บรรณาธิการ), 2550. อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา. เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรอุดมศึกษา แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดิสร บาลโสง และวลัย. (2562). การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต เพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(2), 345-368
- อังคณา อ่อนธานี. (2562). ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(2), 336-350.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Gerlach, V. S., & Ely, D. P. (1980). *Teaching and media: A systematic approach*, Englewood Cliffs. NJ.: Prentice-Hall,
- Kibler, R. J. (1974). Behavioral objectives and instructional process. selected reading for the introduction to the teaching profession. Edited by Milton Muse, Berkeley: Wiemann.
- Kemp, J. E. (1985). *The instructional design process*. New York: Harper & Row, Publishers.